Juan Ignacio Lopez de Saba[illegible]
Lasa
Etxarri Aranatz

Nola ein zan Andia mendiko borobille

Guai dala urte asko ta asko, guai Konzezio ermitte don tokiyen, Artola iooten zan. Artola herri txiki bat zan, ta 100 biztanle zazkan. Artolatarrak batzeti bizi zien, beie artzai betzuk debei iooten zien Pello bezala.

Pello 25 urteko mutikuat zan, oso pozi zillen. Listo Ana Mari-kin ezkonduko zan. Ana Mari neska politt bet zan, ta Artasoron etxekue zan.

Pello ardiyekin ibiltzen zan. Ardiyek aittanak zien, beye biak kaso eitten zittuben.
Batzuten Ana Mari ta Pello mendiya faten zien egun osue pasatzeko. Pellok arrebat azkan: Erkuden ta Ustiyabernekoan etxien bizi zien be aittekin: Joxe ta Joxepa.

Egun betien Ustiyabernekoan etxien bildu zien bazkaltzeko, Pello, Joxe, Joxepa, Erkuden ta Ana Mari. Bazkaltzen ai zien bitertien, Joxek esan zon Pelloi, Andian maizagañan onduen, jentillek bizi ziela, ta jentillek gariye zakabiela. Gariyakin "ogiye" eitten zebiela esan zon debei.

Joxe gau osue pasatu zen pensatzen "gariye ostuko balimbanen!".

Hurrengo egunien Pello mendie itzo zan ardiyekin, ta Maizogaña aldia fan zan. Andi, guai dala asko han iooten zien herriyek ikusten zien; Artola, Maiza, Mugarretxe, Erdozia, Mundiñano, Odiaga, Adia, Nenau, Lazkoz, Egiarreta, Ondaz eta Urkizu, Etxarri, dorrao, Lizarraga, Arbizu, Unenu ta beste asko debei ikusten zien. An geldittuko zan, beye ein bierrak zazkan. Geiña listo jeitxi bier zan Artola, ze listo illunduko zen, ta garai artan otsuek iooten zien. Egunes ez zien herriya jeixten, beie gaubes bei. Egunes Osourtekomuñoan iooten zien estalik, Unenun onduen. Bapatien ots bet iruitto zakiyon, atzia beiretu zen ta jentill bet ikuszen. Orgiye artuta ardiyengana fan zan. Jentillek ikus zon ta esan zon:

Xarelan 70

- Hi, ze ai yeiz or?

- Ikusten dek, emen ardiyek zaintzen ai ttut!

Joxe ordùben izugarrisko kobazuluat ikus zen, klaro jentillek sartzeko.

Soruen gariye ikus zen, aittek esan zon bezala hostuek lantza forma zakabien, ta zurtoñan akaeran buru antzekuat zakan. Kobazuluen re gariye zon.

Joxek esan zon jentillai:

- Hi, zer dek hori?

- Hori gariye dek

- Hori dena bazin dek saltatu?

- Noski beietz, errexa dek mutikua!

- Bei, hiteko!

- Bei, beire zak!

Orduben jentillek salto handibet eman zen, ta gari guziyen geñeti salto ein zen. Jentillek esan zon:

- Proba zak mutikua!

Orduben Pellok idei bet euki zen. Zatak neiko aundiyek zazkan, ta saltatzen bazen, gariyan erdiyen botako zala. Orduben zatak beteko zazkiyola garis. Orduben salto handibet eman zen. Saltue aundiye izaneskios gariyan erdiyen bota zan. Orduben jentillek esan zon:

- Kia, inyerrik ez dakak!

- Ne inyer guziyekin saltatu et beie....

Orduben Pellok esan zen:

- Bueno, ni baniyue. Ariyo!

- Ariyo, esan zon jentillek.

Pello oso pozik jeixten zan Artola, gariye be zatetan iamaten zen. Artolaa jeitxi zanien arsaldue estarbiya yaaman zen, aittan gana fan zan ta esan zon:

- Aitta, aitta, beira aratx zer ekar deten.

Joxe Pellon gana fan zan. Joxe gariye ikus zenien, burube asnetu zen ta esan zon:

- Arrayua, nundi atia dek gari yau?

- Ba beida aitta.... - ta dena kontatu zon.

Aitte ta semiek dezidittu zebien gariye landotzia. Andi hillatiatzuta izugarrisko landarie bildu zebien. Joxe ta Pello orren partiat gorden zebien, etxiako beste partiat gordetu zebien, ta beste pixkat launei emateko utzi zebien.

Joxepa ta Erkuden ogiye ein zebien. Ikus zebien talola ez zebiela bier ta jendu ein zebien.

Denok bildu zien, Artasoron etxekuek ta Ustiyabernekoan etxekuek, Pello ta Ana Marin ezkontza zelebratzia. Guai Konzezio don tokiyen ezkondu zien ta bazkaye Ustiyabernekoan etxien ein zebien, ta noski ogiye jan zebien.

Egun betien Pello ta Ana Mari mendire itzo zien. Ardiyek abaruen utzi zebien ta bueltat ematia fan zien. Bapatien orruat aittu zebien. Jentillek zien, ta esan zobien Pelloi:

- Lapur zikiñoi, guai ikusko ttuk bei gorriyek!

Orduben jentillek izugarrisko harri bet artu zebien ta Pello ta Ana Mari zen tokire bota zebien. Arriyau beste baten kontra bota zan, ta Pello ta Ana Marii ez zobien jo harriyakin. Harri bet bestiakin ekartzien guai don borobille ein zan.

Chape

NOLA EIN ZAN ANDIA MENDIKO BOROBILLE

Guai dala urte asko ta asko, guai konzezio ermitte don tokiyen, Artola iooten zan. Artola erri txiki bet zan, ta 100 biztanle zazkan. Artolatarrak batzeti bizi zien, beie artzai betzuk debei iooten zien Pello bezala.

Pello 25 urteko mutikuat zan, ta osopozi zaallen listo Ana Mari-kin ezkonduko zaanes kios, Ana Mari neska politt bet zan ta Artasoron etxekue zan.

Pello ardiyekin ibiltzen zan, Ardiyek aittanak zien, beye biak kaso eitten zittuben.

Batzuten Ana Mari ta Pello mendie faten zien egun osue pasatzerko. Pellok arrebat zaukan: Erkuden ta Ustiyabernekoan etxien bizi zien beguresuekin: Joxe ta Joxepa.

Egun betien Ustiyabernekoan etxien bildu zien bazkaltzeko: Pello; Joxe, Joxepa, Erkuden ta Ana Mari. Bazkaltzen ai zien biterttien Joxek esan zon Pelloi, Andian maizagañan onduen, jentillek bizi ziala, ta jentillek gariye zakabiala. Gariyakin "ogiye" eitten zebiela esan zon debei.

Joxek gau osue pasatu zen pensatzen "gariye ostuko banuke".

Urrengo egunien Pello mendie itzo zan ardiyekin, ta Maizagaña aldia fan zan. Andi, guai dala asko an iooten zien erriyek ikusten zien: Artola, Maiza, Mugarretxe, Erdozia, Mundiñano, Odiaga, Adia, Nenau, Lazkoz, Egiarreta, Ondatz, Urkizu, Etxarri, Dorrao, Lizarraga, Arbizu, Unenu ta beste asko debei ikusten zien. An geldittuko zan, beye ein bierrak zazkan. Geña listo jeitxi ber zan Artola, ze listo illunduko zen, ta garai artan otsuek iooten zien. Egunes ez zien errie jeixten, beie gaubes bei. Egunes Osourtekomuñoan iooten zien estalik, Unenun onduen. Bapatien ots bet iruitto zakiyon, atzia beiretu zen ta jentill bet ikus zen. Orgiye artuta ardiyengana fan zan. Jentillek ikus zon ta esan zon:

-I, ze ai yeiz or?

-Ikusten dek, emen ardiyek kaso eitten ai naiz.

Joxe orduben izugarrisko kobazuluat ikus zen, klaro jentillek sartzeko.

Soruen gariye ikus zen, aittek esan zon bezala ostuek lantza forma zakabien, ta zurtoñan akaeran buru antzekuat zakan. Kobazuluen de gariye zon.

Joxek esan zon jentillai:

-I, zer dek ori?

-Ori gariye dek.

-Ori dena saltatukuek?

-Klaro baietz, errexa dek mutikua!

Jentillek salto andi bet eman zen. Gari guziyen geñeti salto ein zen. Jentillek esan zoon:

-Proba zak mutikua!

Xarelan

70

Orduben Pellok ideat uraittu zen. Zatak neiko aundiyek zazkan, ta saltatzen bazen, gariyan erdiyen botako zala, ta bienar zatak beteko zazkiyolo garis. Orduben salto andibet eman zen. Saltue aundiye izaneskios gariyan erdiyen bota zan. Orduben jentillek esan zon:

-Kia, inyerrik ez dakak!

-Ne inyer guziekin saltatu et beie...

Orduben Pellok esan zen:

-Bueno, ni baniyue. Ariyo!

-Ariyo, esan zon jentillek.

Pello oso pozik jeixten zan Artola, gariye be zatetan iamaten zen. Artolaa jeitxi zanien arsaldue estarbiya yaaman zen, aittangana fan zan ta esan zon:

-Aitta, aitta, beira ara zer ekar deten.

Joxe Pellongana fan zan. Joxe gariye ikus zenien, burube asnetu zen ta esan zon:

-Arrayua, nundi aitia dek gari yau?

-Ba beida aitta... -ta dena kontatu zon-.

Aitte ta semiek pentsatu zebien gariye landotzia. Andi illatiatzuta izugarrisko landarie bildu zebien. Joxe ta Pello orren partiat gorde zebien, etxiako beste partiat gordetu zebien, ta beste pixkat launei emateko utzi zebien.

Joxepak ta Erkudenek ogiye ein zebien. Ikus zebien talola ez nebiela bier ta jendu ein zebien.

Denok bildu zien, Artasoron etxekuek ta Ustiyabernekoan etxekuek, Pello ta Ana Marin ezkontza zelebratzia. Guai Konzezio don tokiyen ezkondu zien ta bazkaye Ustiyabernekoan etxien ein zebien, ta noski, ogiye jan zebien.

Egun betien Pello ta Ana Mari mendie itzo zien. Ardiyek abaruen utzi zebien ta bueltat ematia fan zien. Bapatien orruat aittu zebien. Jentillek zien, ta esan zobien Pelloi:

-Lapur zikiñoi, guai ikusiko ttuk bei gorriyek!

Orduben jentillek izugarrisko arri bet artu zebien ta Pello ta Ana Mari zen tokie bota zebien. Arriyau beste baten kontra bota zan, ta Pello ta Ana Marii ez zobien jo arriyakin. Arri bet bestiakin elekartzien guai don borobille ein zan.

Juan Ignazio Lopez de Sabando Lasa